POLIISI
POLIISIHALLITUS

LAUSUNTO POL-2016-9314

30.9.2016

Rajavartiolaitoksen kirjaamo
rajavartiolaitos@raja.fi

Viite: SM002:00/2015

Poliisihallituksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi rikostorjunnasta rajavartiolaitoksessa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Asia

Sisäministeriön Rajavartio-osasto on pyytänyt muiden ohella Poliisihallitukselta lausuntoa koskien hallituksen esitysluonnosta laiksi rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Poliisihallitus on pyytänyt asiassa Keskusrikospoliisin lausuntoa rikostorjunnan kansallisena asiantuntijavirastona. Keskusrikospoliisin lausunnon (per 12.9.2016) sisältö on huomioitu soveltuvin osin Poliisihallituksen lausunnossa.

Yleistä esityksestä erityisesti suhteessa Rajavartiolaitoksen päätehtävään

Ehdotettua sääntelyä pidetään pääpiirteissään onnistuneena ja tavoitteiltaan kannatettavana. Uudistuksella selkiytettäisiin ja joiltakin osin myös lisättäisiin Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksia rikostorjunnassa. Viittaustekniikan sijaan toteutettu keskitetty lainsäädäntörakenne tuo selväpiirteisyyttä erityisesti toimivaltuuksien käytännön hallintaan. Samalla huomautetaan, että Valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden selonteossa (VNS 5/2016 vp) Rajavartiolaitoksen voimavarojen priorisoinnin kohteena olevana ydintehtävänä mainitaan uskottavan ja itsenäisen rajan vartioinnin ylläpitäminen. Esitysluonnos poikkeaa sekä päätehtävän että selonteon kirjauksen sisällöstä siltä osin, kuin siinä halutaan laajentaa Rajavartiolaitoksen oikeutta tutkia rikoksia.

Mainittu Rajavartiolaitoksen ydintehtävä on kansallisen kokonaisturvallisuuden kannalta merkittävä ja sen ohella esimerkiksi rikostorjuntaan liittyviä toimivaltuuksia ei tulisi lisätä ilman erityistä tarvetta ja toiminnallista perustelua. Merkityksellisenä kysymyksenä säädettävän lain kannalta nähdäänkin se, ettei lainsäätäjä ylläpidä tai rakenna keskenään kilpailevia viranomaisten toimivaltuuksia tai ilman erityistä perustetta luo päällekkäisiä toimintoja. Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan toimivaltasäännösten tulee heijastella ja vastata selkeästi sen rikostorjunnallisia painopisteitä, ilman poliisin toimivallan ja tiedonsaantioikeuden kaventumista.

POLIISIHALLITUS
Asemapäällikönkatu14, PL 22, 00521 HELSINKI
kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi
Puh. +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780

PTR-yhteistoiminnan sujuvuuden näkökulmasta poliisille on yleistoimivaltaisena esitutkintaviranomaisena ja sisäinen turvallisuuden johtavana organisaationa toisaalta tärkeää, että Rajavartiolaitoksen säädökset ovat asianomaisilta ja perusteellisiksi katsotuilta osiltaan turvallisuusympäristön olosuhteita vastaavia, riittäviä sekä tarkkarajaisia.

Poliisihallitus kiinnittää jäljempänä huomiota poliisin kannalta suoraan tai välillisesti relevantteihin esitysluonnoksen kohtiin, käyttäen pääsääntöisesti ehdotetun lain etenemisjärjestystä. Esiin nostettujen seikkojen keskinäiseen painoarvojen etusijajärjestykseen ei ole näin ollen otettu kantaa.

Pykäläkohtaiset kommentit

Rajavartiolaitoksen esitutkinta ja asian siirtäminen

Ehdotetun lain 2 luvun 1 §:n mukaan Rajavartiolaitoksen tutkittavan rikoksen esitutkinnan toimittaa Rajavartiolaitos. Esitutkinnan voisi toimittaa myös poliisi siinä tapauksessa, että se olisi saanut Rajavartiolaitoksen tutkittavan rikoksen tietoonsa eivätkä mainitut viranomaiset toisin sovi.

Ehdotettu säännös nähdään ristiriitaisena nykyisen rajavartiolain (578/2005) 44 §:n ja säädettäväksi ehdotetun lain 2 luvun 4 §:n kanssa. Esitetty 2 luvun 1 § antaa vaikutelman, että Rajavartiolaitos toimisi ensisijaisena esitutkintaviranomaisena, vaikka tämä tehtävä kuuluu faktisesti yksinomaan poliisilla. Kummeksuntaa kasvattaa lainkohdan maininta siitä, että poliisi voisi toimittaa esitutkinnan vain siinä tapauksessa, että se olisi saanut Rajavartiolaitoksen tutkittavan rikoksen tietoonsa. Rikostorjunnan kokonaiskuvan ylläpitämiseksi, rikosten tehokkaaksi ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja muun ohella sarjoittamiseksi poliisin on välttämätöntä saada tiedot ilmenneestä rikollisuudesta ilman varaumia. Lisäksi kattava ilmoittaminen kaventaa tarpeettomia ja päällekkäisiä rikosprosessitoimia, siten tehostaa tutkintaekonomiaa ja takaa esimerkiksi vähimmän haitan periaatteen toteutumisen.

Edellä mainittuihin perusteluihin viitaten esitetään, että ehdotetun lain 2 luvun 1 §:n sisältöä muutetaan siten, että säännöksessä velvoitetaan Rajavartiolaitos ilmoittamaan tietoonsa tulleesta rikoksesta poliisille. Samalla tulisi poistaa maininta: "Esitutkinnan voi toimittaa myös poliisi siinä tapauksessa, että se on saanut Rajavartiolaitoksen tutkittavan rikoksen tietoonsa".

Ilmoitusvelvollisuus

Ilmoitusvelvollisuudesta on säädetty ehdotetun lain 2 luvun 3 §:ssä. Sen mukaan Rajavartiolaitoksen *on ilmoitettava* poliisille rikoksen ennalta estämiseen ja selvittämiseen liittyvän toiminnan aloittamisesta sekä siihen liittyvien tässä laissa ja pakkokeinolaissa tarkoitettujen salaisten tiedonhankintakeinojen ja salaisten pakkokeinojen käyttämisestä.

Kyseinen säännös on tarkoituksenmukainen, mutta ristiriidassa edellä kuvatun ehdotetun 2 luvun 1 §:n kanssa. Tämä on itsessään täydentävä peruste muuttaa ehdotettu 2 luvun 1 § edellä esitetyn mukaiseen imperatiivi-

muotoon. Harkittavaksi toisaalta esitetään, tuleeko kaikesta ilmoitusvelvollisuudesta säätää saman ilmoittamista koskevan alaotsikon alla 2 luvun 3 §:ssä ja sisällyttää siten myös Rajavartiolaitoksen tietoon tulleen rikoksen ilmoittamisvelvollisuus kyseiseen lainkohtaan systemaattisuus- ja luettavuussyistä.

Huomattavaa lisäksi on, että 2 luvun 3 §:n ilmoitusvelvollisuus koskisi rikoksen selvittämistä ja ennalta estämistä koskevien toimenpiteiden aloittamista, muttei rikoksen paljastamiseen liittyvän toiminnan aloittamista. Tämä katsotaan hyväksyttäväksi erityisesti, kun hallituksen esityksessä salaisten tiedonhankintakeinojen käyttö on rajattu nykytilan mukaisesti rikoksen estämiseen.

Rikokseen puuttumisen lykkääminen

Säädettäväksi ehdotetun lain 2 luvun 9 §:n mukaan Rajavartiolaitoksella olisi Rajavartiolaitoksen *rikostorjunnan tiedonhankintatoimenpiteitä* suorittaessaan oikeus siirtää puuttumista sellaiseen tekeillä olevaan rikokseen, josta ei aiheudu välitöntä vakavaa vaaraa toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle taikka välitöntä huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon vaaraa. Lisäksi edellytettäisiin, että toimenpiteen siirtämisen olisi oltava välttämätöntä tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi tai toiminnan tavoitteiden turvaamiseksi.

Käytetyn muotoilun perusteella toimenpiteen siirtämistä voitaisiinkin soveltaa toiminnan tavoitteiden turvaamiseksi yleisesti rikostorjunnan tiedonhankintatoimenpiteitä suorittaessa, ilman tiedonhankintatoimien rajaamista ja kytkemistä *salaisiin* tiedonhankintakeinoihin.

Tältä osin esitysluonnos poikkeaa poliisilain (872/2011) 5 luvun 46 §:n ja pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun 47 §:n sisällöistä, joissa siirtämisen edellytys sidotaan salaisen tiedonhankinta- tai pakkokeinon käytön suojaamiseen. Esitysluonnoksen 2 luvun 9 §:n sisältö lähenee poliisilain 1 luvun 9 §:n (toimenpiteestä luopuminen ja sen siirtäminen) sisältöä, joka puolestaan on tarkoitettu sovellettavaksi kaikkeen poliisitoimintaan pelkän rikostorjunnan sijaan. Esitysluonnoksessa siirtämisen perusteet jättävät soveltamisalan tarpeettoman laajaksi ja tulkinnanvaraiseksi. Tämä on tarkkarajaisuuden tavoitteen kanssa ristiriitaista.

Rahanpesurikokset

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntaa koskevan 1 luvun 4 §:ssä lueteltaisiin Rajavartiolaitoksen tutkittavat rikokset. Huomiota kiinnitetään ehdotukseen lisätä Rajavartiolaitoksen tutkittaviin rikoksiin (1:4 11 k) rikoslain (39/1889) 32 luvun 6 §:n rahanpesu, 7 §:n törkeä rahanpesu, 9 §:n tuottamuksellinen rahanpesu ja 10 §:n rahanpesurikkomus. Rajavartiolaitos tutkisi nämä rikokset, jos ne havaittaisiin rajatarkastuksen yhteydessä.

Tällä hetkellä voimassa olevan rajavartiolain 6 luvun 43 §:n perusteella rajavartiolaitos voi toisen esitutkintaviranomaisen pyynnöstä suorittaa esitutkinnan myös rahanpesurikoksen kohdalla, mikäli se liittyy rajavartiolaitoksen aloittamaan esitutkintaan ja sitä koskeva syyte voitaisiin käsitellä tuomioistuimessa yhdessä rajavartiolaitoksen tutkittavana olevaa rikosta kos-

kevan syytteen kanssa. Esitysluonnoksen 1 luvun 4 §:n 11 kohdan perusteluissa ei ole esitetty nykyisen rahanpesurikosten esitutkintajärjestelyssä olevan sellaisia ongelmia, joiden perusteella sitä tulisi muuttaa.

Nykyjärjestelyjen osalta todetaan, että rahanpesurikosten tutkinta on keskeisesti osa vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden tutkintaa ja siten ensisijaisesti poliisin tehtävä rikostorjuntaa suorittavana yleistoimivaltaisena esitutkintaviranomaisena. Keskusrikospoliisissa Rahanpesun selvittelykeskus hoitaa rahanpesuun liittyviä tehtäviä ja esimerkiksi operoi asiaan liittyviä rekisterejä. Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisestä ja selvittämisestä annetun laissa (503/2008) säädetään selvittelykeskuksen tehtävistä. On selvää, että rahanpesurikosten tehokas ja kattava tutkinta edellyttää toimivia työkaluja, kuten rikoslajiin liittyviä kansainvälisiä yhteystyöverkostoja ja rekistereitä, joita Rajavartiolaitoksella ei ole kattavasti käytössään.

Tarkentaen todetaan, että rahanpesurikos on rikoslaissa (39/1889) säädetty omalla tunnusmerkistöllään itsenäiseksi rikokseksi, mutta rahanpesurikoksen taustalla on rikoksen tunnusmerkistön täyttävä teko, alkurikos, josta hyöty on peräisin. Monesti alkurikokset ovat vakavia omaisuus-, huume- tai kiristysrikoksia, joiden tapahtumapaikka on ulkomailla. Poliisilla on alkurikosten selvittämisessä keskeinen merkitys jo pelkästään taktisen tutkinnan ammattitaitonsa, yhteistyöverkostojensa, sekä rikoslajiin liittyvän systemaattisen ja keskitetyn tietonsa puolesta. Lisäksi rahanpesurikosten tutkinnan kautta poliisi pääsee monesti kiinni laajoihin tekojen taustalla vaikuttaviin rikoskokonaisuuksiin, joka on yleistoimivaltaisen esitutkintaorganisaation tilannekuvan kannalta keskeistä.

Kokonaisuutena katsotaan, että rahanpesurikosten tutkinnan hajauttaminen heikentäisi poliisin toimimismahdollisuuksia sekä kykeneväisyyttä vaativan rikoslajikokonaisuuden ja sen taustarikollisuuden torjuntaan.

Lisäksi varsin merkityksellistä on, että kun rahanpesurikoksen tutkinta edellyttää alkurikoksen riittävää selvittämistä, rahanpesurikoksiin liittyvän toimivallan kasvattaminen kasvattaisi tosiasiallisesti Rajavartiolaitoksen toimivaltaa esitettyä laajemmin. Tämä on ongelmallista paitsi sääntelyn tarkkarajaisuuden vuoksi myös siksi, että Rajavartiolaitoksen tutkintaoikeus on rajattu 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettuihin asioihin ja tämän ulkopuolelle sen tutkinta voi ulottua vain toisen esitutkintaviranomaisen pyynnöstä (ehdotettu 2:2, nykyinen 43 §). Näin Rajavartiolaitoksen rikostorjunnalle laissa määritelty alue, ei mahdollista rahanpesurikosten tehokasta haltuunottoa, kun *alkurikoksena* voi olla mikä tahansa hyötyä tuottava teko, eikä näiden tutkimiseen sillä ole kaikilta osin itsenäistä oikeutta. Tällainen tutkintaoikeus voi olla vain poliisilla yleisenä esitutkintaviranomaisena. Olemassa olevassa olosuhteessa todetaan, että rahanpesurikosten esitutkinta voidaan hoitaa tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti olemassa olevien säännösten puitteissa esitutkintaviranomaisten yhteistyöllä, eikä mahdollisuutta tai perusteita laajentaa Rajavartiolaitoksen toimivaltaa ole olemassa.

Mainitusta poikkeuksena tuodaan kuitenkin esiin, että lakia on perusteltua harkita täydennettävän siten, että Rajavartiolaitoksella olisi nykyisen 43 §:n mukaisesti tutkimansa rahanpesuepäilyn yhteydessä toimivalta suorittaa tutkinta myös liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) 19 a §:n mu-

kaisen liiketoimintakieltoasian määräämisen edellytyksien selvittämiseksi. Edellytysten tutkinta on käytännössä summaarinen prosessi, joka ei edellytä erityisiä ammattitaitoa ja on lisäksi luontevinta suorittaa samassa yhteydessä mahdollisen liiketoimintakiellon perusteena olevan rikosepäilyn kanssa. Liiketoimintakiellon rikkomisen tutkinta sen sijaan tulee edelleen säilyttää yksinomaan poliisilla.

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen rajanylityspaikalla

Poliisi kannattaa luonnoksessa ehdotettua toimivaltuuden lisäystä Rajavartiolaitoksen valvontaan rajanylityspaikoilla. Ehdotuksen mukaan Rajavartiolaitos valvoisi rajanylityspaikalla myös tieliikennelain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista. Säännöstä on perusteltu sillä, että puuttuminen tieliikenteen säännösten noudattamiseen jo heti maahan tultaessa ja rajaa ylitettäessä on omiaan valistamaan maahan tulevia ulkomaalaisia Suomen liikenneturvallisuutta koskevista säännöksistä sekä ohjaa noudattamaan niitä.

Televalvonta- ja tukiasematiedot vaaran torjumiseksi

Säädettäväksi ehdotetun lain 3 luvun 4 §:n 3 momentissa Rajavartiolaitokselle ehdotetaan oikeutta televalvontaan, jos sen välitön toteuttaminen on välttämätöntä henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi. Lisäksi 3 luvun 7 §:n 3 momentin mukaisesti Rajavartiolaitos saisi oikeuden tukiasematietojen hankkimiseen, jos se on välttämätöntä henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi.

Käytetyt sanamuodot ja perustelut viittaavat poliisilain 5 luvun 8 §:n 3 momenttiin ja 11 §:n 3 momenttiin. Kyseiset poliisilain toimivaltuudet telepakkokeinojen käyttöön kuuluvat poliisin tehtäviin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden päävastuuviranomaisena. Mainittujen toimivaltuuksien ensisijainen käyttöala ei ole rikostorjunta, vaan hengen ja terveyden suojaaminen kiireellisissä hälytystehtävissä. Täten esitetyt toimivaltuudet telepakkokeinoista eivät sovi rikostorjuntalain yhteyteen. Tätä täydentäen todetaan, ettei eivät myöskään rikoslain 21 luvun henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset kuulu Rajavartiolaitoksen tehtäviin. Näin ollen Rajavartiolaitokselle ei ole perusteltua lisätä toimivaltuutta käyttää tukiasema- tai televalvontatietoja henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseen.

Oikeus televalvontaan rikoksen selvittämiseksi

Luonnoksen 4 luvun 1 §:n mukaan Rajavartiolaitos saisi oikeuden käyttää televalvontaa myös selvittäessään rajatarkastuksen yhteydessä rikoslain 32 luvun 2 §:n mukaista törkeää kätkemisrikosta, 3 §:n mukaista ammattimaista kätkemisrikosta ja 7 §:n mukaista törkeää rahanpesua. Lisäksi Rajavartiolaitos voisi käyttää televalvontaa myös selvittäessään sen tarkastettavaan asiakirjaan kohdistuvaa 33 luvun 2 §:n mukaista törkeää väärennystä.

Poliisi ei kannata tällaista kehitystä; televalvontaa edellyttävissä rikostutkinnoissa Rajavartiolaitoksen tulee tukeutua poliisiin.

Valvottu läpilasku

Säädettäväksi ehdotetun lain 3 luvun 24 ja 25 §:t säätelevät valvottua läpilaskua Rajavartiolaitoksessa. Läpilaskua määrittelevä 3 luvun 24 § vastaa asiallisesti poliisilain 5 luvun 43 §:ää, pakkokeinolain 10 luvun 41 §:ää sekä Rajavartiolaitoksessa rajavartiolain 43 a §:n 1 momentin viittaussäännöksen perusteella sovellettua sääntelyä. Ehdotetun lain 25 §:n 3 momentin mukaan päätöksen ilmoittamisesta poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain 5 §:ssä tarkoitetulle PTR-rikostiedusteluyksikölle säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain (687/2009) 4 §:n mukaan PTR-viranomaisen on ilman aiheetonta viivytystä ilmoitettava tekemästään tai vastaanottamastaan Suomea sitovaan kansainväliseen sopimukseen tai muuhun Suomea sitovaan velvoitteeseen perustuvasta, valtakunnan rajan ylittävää kuljetusta (*kansainvälinen valvottu läpilasku*) koskevasta virka- tai oikeusapupyynnöstä sille PTR-viranomaiselle, jonka tehtäväalueeseen asia myös kuuluu. Valtioneuvoston esitutkinnasta, pakkokeinoista ja salaisesta tiedonhankinnasta annetun asetuksen (122/2014) 18 § velvoittaa kirjaamaan pöytäkirjaan tiedon päätöksen ilmoittamista PTR- rikostiedusteluyksikölle.

On tärkeää, että valvottua läpilaskua koskevien toimenpiteiden osalta varmistutaan riittävästä tiedonkulusta ja asianmukaisista ilmoitusvelvollisuuksista viranomaisten välillä erityisesti sen estämiseksi, ettei PTR-viranomaisilla ole käynnissä asiaan liittyvää esitutkintaa tai muuta päällekkäistä rikostorjuntatoimenpidettä. Huomattavaa on, että PTR-viranomaisten välisestä valvottua läpilaskua koskevasta yhteistoimintamallista annetussa ohjeessa (7.10.2010) on todettu, ettei läpilasku menetelmänä sovellu, kun kysymyksessä on ihmisten salakuljetus tai laittoman maahantulon järjestäminen. Lisäksi säädösehdotuksen jatkovalmistelussa on huomioitava SALPA-määräyksessä esitetyt valvottua läpilaskua koskevat toimenpideohjeet.

Ylimääräinen tieto

Säädettäväksi ehdotetun lain 3 luvun 34 ja 35 §:t säätelevät ylimääräistä tietoa ja sen käyttämistä. 3 luvun 35 §:n mukaisesti ylimääräistä tietoa saa käyttää Rajavartiolaitoksen tutkittavan rikoksen selvittämisessä, jos tieto koskee sellaista Rajavartiolaitoksen tutkittavaa rikosta, jonka estämisessä olisi saatu käyttää tämän luvun mukaista tiedonhankintakeinoa, jolla tieto on saatu. Lisäksi Rajavartiolaitos voisi käyttää ylimääräistä tietoa rikoksen estämiseen, rikostorjunnan toiminnan suuntaamiseen, syyttömyyttä tukevana selvityksenä sekä hengelle, terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran taikka huomattavan ympäristö-, omaisuus-, tai varallisuusvahingon estämiseksi. Säännöksen ehdotettu sanamuoto ei mahdollistaisi poliisille oikeutta käyttää ylimääräistä tietoa. Tämä nähdään ongelmallisena ja poliisilla tulisi yleisenä esitutkintaviranomaisena säätää oikeus Rajavartiolaitoksen ylimääräiseen tietoon.

Ehdotetun lain 3 luvun 36 §:n 1 momentin mukaan salaisella tiedonhankintakeinolla saatu tieto on hävitettävä viipymättä sen jälkeen, kun on käynyt ilmi, ettei tietoa tarvita Rajavartiolaitoksen tutkittavan rikoksen estämiseksi

tai selvittämiseksi taikka vaaran torjumiseksi. Lainkohdan 2 momentin mukaan ylimääräinen tieto voidaan kuitenkin säilyttää ja tallettaa henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetussa laissa tarkoitettuun rekisteriin, jos tieto koskee 35 §:ssä tarkoitettu rikosta.

Voimassa olevan poliisilain 5 luvun 55 § rajaa poliisin ylimääräisen tiedon tallentamisen poliisin henkilötietolain mukaiseen rekisteriin niihin tapauksiin, kun se koskee poliisilain 5 luvun 54 § 1 ja 2 momentissa tarkoitettua rikosta tai rikoslain 15 luvun 10 §:ssä tarkoitetun rikoksen estämiseksi. Poliisilain 5 luvun 54 § 4 ja 5 momentin tietoja saadaan käyttää, mutta ei tallentaa. Salaisilla pakkokeinoilla rikoksen selvittämisessä eli esitutkinnassa hankittu ylimääräisen tiedon tallennus vastaisi ilmeisesti poliisille säädettyä. Näin ollen on ilmeistä, että Rajavartiolaitos voisi tallentaa rekisteriinsä salaisilla tiedonhankintakeinoilla laajemmin ylimääräistä tietoa kuin poliisi. Poliisi kannattaa ehdotettua tallennusmahdollisuutta, mutta tuo samalla esiin, että sillä tulisi säätää vastaava oikeus.

Peitelty tiedonhankinta

Hallituksen esityksen luonnoksessa on esitetty, että lakiin lisättäisiin säännökset peitellystä tiedonhankinnasta. Peitetoimintaan Rajavartiolaitoksella ei olisi oikeutta missään tilanteessa. Luonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa näiden pakkokeinojen toisistaan erottamista on korostettu. Tältä osin todetaan, että peitellyn tiedonhankinnan ja peitetoiminnan rajapinta on liukuva. Poliisissa peitelty tiedonhankinta onkin koettu haastavaksi pakkokeinoksi, jonka lainmukainen toteuttaminen vaatii jatkuvaa kouluttamista, seurantaa sekä käytännön kokemusta. Näiden tosiasioiden vallitessa peitellyn tiedonhankinnan säätäminen Rajavartiolaitoksen keinovalikoimaan voi sisältää pakkokeinon käyttöön liittyviä riskejä.

Salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä ilmoittaminen

Poliisi esittää harkittavaksi, että kansainvälisten rikostorjuntatoimenpiteiden turvaamiseksi ulkomaan viranomaisen perustellusta pyynnöstä ilmoitus salaisten pakkokeinojen käytöstä tulisi voida jättää tuomioistuimen päätöksellä tekemättä. Tämä tehostaisi rajat ylittävän rikollisuuden estämistä ja paljastamista.

Tiedonhankinta- ja tutkintaryhmät

Säädettäväksi ehdotetun lain 5 luvun 2 §:n mukaan rajavartiomiehellä olisi Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain (687/2009) mukaisissa yhteisissä tutkinta- ja tiedonhankintaryhmissä oikeus käsitellä tietoa, joka on hankittu sellaisella menetelmällä, joka ei ole rajavartiomiehen käytettävissä. Tiedonkäsittelyoikeus koskee myös esitutkintaa edeltävää vaihetta eli rikosten ennalta estämistä ja paljastamista. Säännös edistää PTR-viranomaisten yhteistyötä sekä tiedonvaihtoa rikostorjunnassa ja on erityisen kannatettava.

Poliisijohtaja Tomi Vuori

Poliisitarkastaja Mikko Eränen